

August 14, 1978

Letter from Todor Zhivkov to Leonid Brezhnev, Yalta

Citation:

"Letter from Todor Zhivkov to Leonid Brezhnev, Yalta", August 14, 1978, Wilson Center Digital Archive, Central State Archive, Sofia, Fond 378-B, File 960. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <https://digitalarchive.umd.edu/document/112240>

Summary:

Prior to his meeting with the Soviet leader, Todor Zhivkov lays out some issues of the Bulgarian-Soviet economic cooperation, such as pricing and the resulting trade deficit, and areas of specialization within COMECON.

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

Драги другарю Брежнев,

Мислех устно да Ви изложа някои въпроси, отнасящи се до българо-съветските отношения и до курса на сближаване на Народна република България със Съветския съюз. Но през тези два дни на почивка в Ялта се почувствувах по-свободен и затова ми позволете да изложа в писмена форма съображенията, които искам да развия пред Вас.

Желая още в самото начало предварително ясно и категорично да подчертая, че въпросите, които сега ще поставя, в никакъв случай не накърняват чистите братски чувства и свещената дружба, сложили се между нашите две партии, страни и народи.

~~На сегашната~~

На сегашната наша Кримска среща искам да подигна някои въпроси, които ме тревожат. Дълбоко съм уверен, другарю Брежнев, че Вие и Политбюро на ЦК на КПСС, както винаги, добре ще ме разберете и ще се отнесете със загриженост към тази моя тревога.

Първо. По Генералната схема за специализация и коопериране в областта на материалното производство до 1990 година, за която се договорихме при посещението на нашата партийно-правителствена делегация в Съветския съюз през миналата година и е залегнала в Съвместното комюнике:

Последният вариант за проекта на Генералната схема, връчен от съветската страна при преговорите, не може да се приеме, по мое мнение, и като основа за обсъждане, понеже той не разкрива икономическата перспектива на развитието на Народна република България в условията на по-нататъшното сближаване на нашата страна със Съветския съюз. Или, по-точно казано, насочва развитието на България в неправилно икономическо ~~направление~~ направление. Ако такъв документ бъде утвърден, трябва да Ви кажа, че ние трудно може да го разясним вътре в страната, а и международната реакция ще го използва в своята антисъветска кампания.

В сега разработения и предложен проект за Генерална схема главното място и главното направление, което се определя за България, е производството на селскостопански произведения в прясно и преработено състояние, производството на стоки за широко потребление и производството на възли, детайли и елементи.

Сами разбирате, другарю Брежнев, че такова едно направление, което прозира от сегашния проект за Генерална схема за специализация и коопериране в областта на материалното производство, независимо от съдържащите се в него някои хубави общи положения, разкрива пред Народна република България неоснована от всяка гледна точка икономическа перспектива за развитие.

Българска част

Съветска част

Председател:	Председател:
Д. Станишев - зам. председател	К. Гусаков - зам. председател
Петър Младенов -	Първи зам. министър на външните работи
Кирил Зарев -	Николай Байбаков - зам. министър на външните работи
Андрей Луканов -	Константин Катусhev -
Людмила Мивкова -	Пьотр Демичев -
Добри Джуров -	Първи зам. министър на отбраната
Милко Балев -	Помощник на др. Л. Брежнев
Димитър Стоянов -	Първи зам. председател на КГБ
Начо Папазов -	В. Кирилин -
Ангел Балевски -	Александров -
Христо Христов -	Патолчиев -
Мишо Мишев -	Шибаяев -
Бойчо Щерянов -	Пастухов -
Димитър Жулев -	Владимир Базовски -
Отговорен секретар:	Отговорен секретар:

Според мен такъв състав на комисиите е необходим, за да могат те да подготвят предложения по всички аспекти на сближаването, като мястото и задачите на отделите на ЦК, на министерствата и ведомствата, сложните въпроси на производството, правните и икономическите основи на специализацията и кооперирането, проблемите на съвместните българо-съветски организации, на балансите, на научно-техническото, културното и идеологическото сътрудничество и т.н.

Трето. Искам отново да Ви запозная с валутния дебаланс, получил се през последните две години на тази петилетка.

Валутният дебаланс на нашата страна, другарю Брежнев, за двете изминали и за текущата година на петилетката с подписаните спогодби възлиза на 3 милиарда рубли. Или стоките, които внасяме от Съветския съюз съгласно споразуменията, подписани в началото на сегашната петилетка и залегнали в нея, ние трябва да заплатим, като изнесем наши стоки с над 30 процента повече от предвидените по плана. Доколкото съм информиран, няма такъв случай с друга братска социалистическа страна. За никоа братска страна този процент не надхвърля 20 на сто. Единствено България е с такъв огромен за нейните мащаби дебаланс. Очевидно това се дължи на структурата на нашата

икономика и на структурата на износа. *и тосието производство което износим по отношение на цените се разраства с естествена тенденция на растеж.*

Този проблем и неговото решаване вече надхвърлят възможностите на нашата страна и той прераства от икономически в политически въпрос. И аз моля той да се разглежда преди всичко като политически въпрос, защото, ако към него се подхожда само чисто икономически, не бихме могли да намерим изход.

Вашите компетентни органи казват, че това се дължало на международните цени. Пред някои *представители* компетентни органи аз съм поставял въпроса кои са международните цени например

така че процесът на цените се дължи на цените

на селскостопанските произведения – има цени на Общия пазар, цени, по които развитите капиталистически държави купуват от изостаналите страни, има също и цени в СИВ.

В нашия разговор с Вас в България през 1973 година аз засегнах въпроса за цените на нефта и газа, като обосновах становището, че Съветският съюз трябва да увеличи тези цени и заявих, че ние ще подкрепим това. Но едновременно поставих настойчиво и въпроса за острата необходимост да се коригират реално и цените на селскостопанските произведения. Направената досега корекция в това отношение е незначителна. И, както е известно, България, която е със сравнително добре развито селскостопанство, дава стотици милиони валутни лева, за да покрива дотациите за износ на селскостопански произведения в прясно и преработено състояние.

Ние поставяме този въпрос в СИВ, ежегодно, но неговото разглеждане се отлага било под предлог, че следвало да се проучи, било поради това, че в СИВ е придобил прозвището "българският въпрос" и се пренебрегва.

Тук засегнах само въпроса за цените на селскостопанските произведения, но стои въпросът и за цените на други стоки. За нас, другарю Брежнев, въпросът за цените се превръща в неуправляем процес. Ние не знаем какви ще бъдат цените на 1 януари идущата година и на 1 януари 1980 година. Очевидно, ако това състояние продължава, нашият всички отича валутен дебаланс ежегодно ще расте.

35
7. -

Що се отнася до нас, до положението вътре в страната, желая да Ви уверя, че ние вземаме изключително енергични мерки за рентабилното развитие на нашата икономика, за разкриването и максималното използване на вътрешните резерви. Към това бяха насочени Олският пленум на Централния комитет на партията от 1978 година, Националната партийна конференция от тази година и последващият пленум на ЦК по научно-техническия прогрес. Към това ще бъде насочен и предстоящият пленум на ЦК за усъвършенстване на образователната система, за подобряване подготовката на изпълнителски и ръководни кадри.

Но България е малка страна. Над 70 на сто от нашия национален доход се формира от нашето участие в международното разделение на труда и преди всичко в международното социалистическо разделение на труда и главно, както е добре известно, в икономическите връзки със Съветския съюз.

Ние в България нито план можем да съставим, нито можем да водим успешна борба за неговото изпълнение, ако не се решат своевременно някои важни проблеми на нашите икономически взаимоотношения, които, по наше убеждение, не биха затруднили и нама да бъдат във вреда на Съветския съюз, още повече, че те следва да се решават в условията на все по-пълното сближаване на Народна република България със Съветския съюз. Отново искам да подчертая, че всичко, което предлагаме, е с цел максимално да се съдействува

Съветският съюз да се освободи от необходимостта постоянно да оказва икономическа помощ на България в нейното развитие да бъде нашата страна не само политически, но и икономически достоен и нужен партньор на Съветския съюз. Дълбоко съм убеден, че проблемите на взаимоотношенията между нашите страни винаги могат да се регулират било по планов път, било чрез механизма на банките, било чрез намесата на субективния фактор – имам предвид партийното и държавното ръководство на България и на Съветския съюз.

Такива са въпросите, които смятах за необходимо да поставя пред Вас, като се извинявам, че Ви тревожа с подобни проблеми по време на Вашата почивка, но при досегашното им многократно поставяне те не получиха задоволително решение.

Предлагам за обсъждане "Някои съображения във връзка с организацията и координацията на сближаването на Народна република България със Съветския съюз".

Другарю Брежнев,

Ние с Вас наистина се заехме с историческо дело – сближаването на Народна република България със Съветския съюз. То е ново дело. Тез първа се натрупва опит. В неговото осъществяване има трудности от най-различен характер. Обстоятелството, че другите братски страни още не са узрели практически да осъществяват такъв процес, не бива, според мен, да задържа сближаването между нашите страни и народи.

Идеята за сближаването на България със Съветския съюз, да станат те като единен организъм, не се реализира на практика така, както беше замислена, защото не всички още я разбират и приемат, не осъзнават, че тя отговаря и на нашите двустранни интереси, цели и задачи, и на интересите на световния социализъм.

Разбира се, ние ще търсим и нови форми в нашите двустранни отношения и в сближаването, което, и според Вашите думи, е закономерност на развитието на социалистическата общност. В никакъв случай не бива да допуснем заради временни трудности идеята и делото на българо-съветското сближаване да се компрометират. Защото на цял свят е известно, че Народна република България е най-тесно свързаната социалистическа страна със Съветския съюз. Освен това следва да се отчитат положението и районът, в който се намира България, и огромният натиск, който по всевъзможни начини и чрез всевъзможни средства се упражнява върху нашата страна и върху нашия народ. Затова, драги Леонид Ильич, моля Ви, като вдъхновител на идеята, да проявите още един път лично внимание към проблемите на развитието на нашата страна и към сближаването на Народна република България със Съветския съюз.

Я л т а

14 август 1978 година

Т. Живков